

Qilalukkat qernertat pillugit 2022-imi attuuttussamik siunnersuineq

NAMMCO aammalu JCNB 2021-imi novembarimi decembarimilu ilisimatuussutsikkut suleqatigiissitaliaat marluk Tunumi, Kalaallit Nunaata Kitaani, Canadallu Kangiani qilalukkat qernertat pillugit siunnersuinissartik pillugu naapipput. Ataatsimiinnerit taakkua marluk inernerinik alluallannarput, Kalaallit Nunaat tamakkerlugu sakkortuumik sukaterisoqarnissaa innersuusutigineqarmat.

Allakkiaq una NAMMCO-p JCNB-llu siunnersuineranut taputartuunneqassanngilaq, siunnersuinerup toqqammaviit naatsumik nassuiaatigigatsigit, tassa Kalaallit Nunaanni qilalukkat qernertaqatigiiaat tallimat piniarneqartartut, peqassutsimut naliliiffigineqarnerini tunuliaqutaat aammalu qilalugaqatigiiaanut taakkununga assigiinngitsunut siunnersuinermut attuumasuteqartut kingunerisaat tikinneqassammata. Allagaqaat siunnersuinerunngilaq, nassuiaaneruvorli siunnersuinerup ilungersunassusiata paasinissaanut iluaqutaasusaaq. Siunnersuinerataami sukumiisumik paasissutissartai, siulianilu suliarineqarsimasunut tunngasut NAMMCO/JCNB-milu ataatsimiitsitaliaat marluusut suliarereermatigit taakkunatigit paasisaqartoqarsinnaareermat.

NAMMCO/JCNB-milu ilisimatuussutsikkut siunnersuinerit peqassutsimik nalerlersuinerinik tunngaveqarput, uumasoaqatigiiaallu assersuutigalugu qilalukkat qernertaqatigiiaat ineriartornissaat qarasaasiakkut piusuusaartitsilluni assigiinngitsunik suliarineqartarpoq. Tunumi qilalukkat qernertaqatigiiaat pingasut immikkoortut peqassusii nalilersuiffigineqartarput. Nunatta Kitaani Canadallu Kangiani piniarfiusartuni peqassutsimik nalilersuinerit (Takussutissiaq 1, qupp. 3 – talerperleq) Kalaallit Nunaata Kitaani qilalugaqatigiinnik qernertanik marluusunik Canadallu Kangiani qilalugaqatigiinnik arfinilinnik ataatsimoorussamik naliliinermut attuumasuteqarluinnarput (Takussutissiaq 1 qupp. 3 – saamerleq).

Kisitsisit inernerit tamarmik tamakkiisumik qularnaassuseqanngimmata, peqassutsimut naliliinerit tamakkiisumik oqaatigineqarsinnaaneq ajorput piujuartitsiniassagaanni qassit pisarineqassanersut. Periusineqartumi qularutissaasinnaasut assigiinngitsut ilanngussuunneqartarput, taamaasilluni naatsorsorneqarsinnaasarlutik, pisassat piujuartitsiniartumik amerlassusisaat qassiusinnaassanersut.

Kisiatsisit paasissutissat naatsorsueriaatsillu pitsaassusiinik nakutiginninneq

JWG-mi NAMMCO/JCNB-ip ataaniittumi siuliini ataatsimiinnermi oktobarimi 2020-imi qarasaasiakkut ingerlanneqartumi, paasinarsivoq Kalaallit Nunaata Kitaani siunnersuinissami tullermi sionratigornik ikinnerusunik pisassiisoqartussaasasooq. Taamaattumillu aalajangiisoqarluni

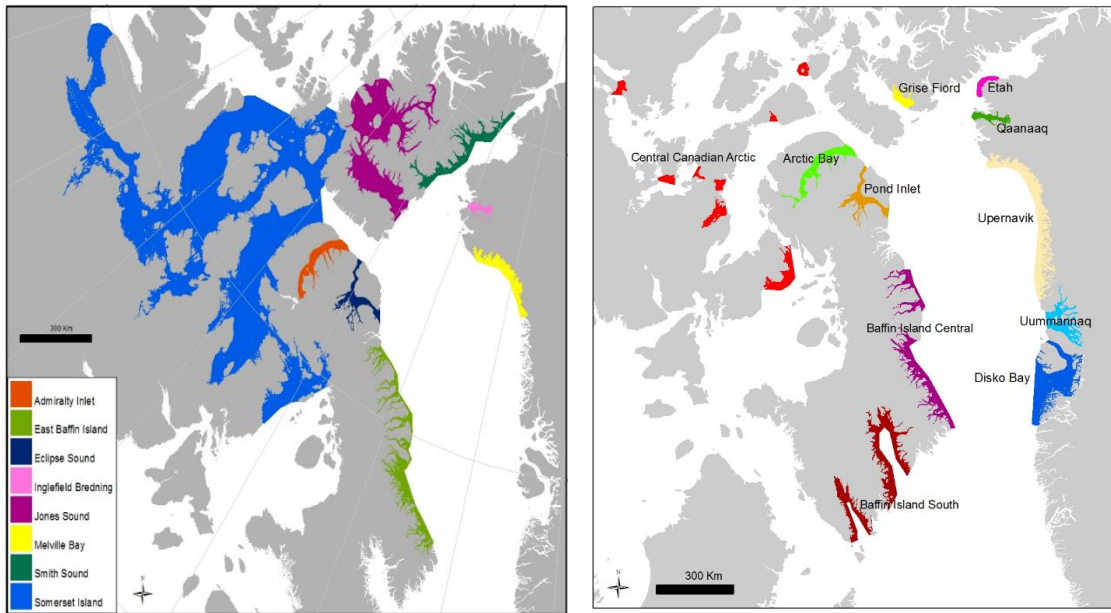
inaarutaasumik siunnersuisoqannginnerani paasisutissat kisitseriaatsillu sukumiilluinnartumik kukkunersiorneqaqqaassasut. Taamaattumillu immikkut ittumik suleqatigiissitaliortoqarpoq, 2020-ip 2021-llu ingerlanerini arfinileriarlutik qarasaasiakkut ataatsimiittartussanik, ullullu suliffiusut 11-it ataatsimiinnertut atorneqarput.

Kisitsinerni arfernik aqqaamasunik takunngitsuinerik kisitsisiliussat naatsorsorneqarneri siunnersuinerimi periutsimut pingaaruteqartorujussuupput. Taannalu aaqqiissutaasoq aqqaamasut kisitsisitaannut pigineqartunut sunnuteqartorujussuuvoq, aqqaamasunullu paasisutissat 2004-imi siunnersuinermit siullermut naleqqiullugu amerlanerujussuarnik paasis-aqartoqarsimavoq. Ilaatigut paasinarsilluni aaqqiissutitut siullermik atorneqarsimasut amerlanarneqarsimasut, taamaattumillu kisitsinerit tamarmik nutarterneqarsimapput, paasisutissat pitsaanerpaat aaqqiissutaasussatullu atugassat tulluunnerpaat pigineqalersimaneri patsisaallutik. Taamaasilluni kisitsisit ilaat ikileriarsimapput, pisuusaartitsinerit qularnaatsut pigilersimagatsigit, pisuusaartitsinerillu ukiut ingerlanerinit aamma assersuukkuminarnerulersimapput, kisitsisit aaqqiissutaasut assigiit tamarmik aallaavigileramikku.

Qilalukkallu qernertat sumiiffiit assigiinngitsut akornganni qanoq ingerlaartarnersut pillugit nassuiaat (allokeringsmodellen), qilalukkat qernertat satellitsikkut nalunaarsuutilikkat paasisutissiinerinik nalimmassarneqarsimapput. Ilutigitillugulu siunnersueriaatsimi malinnaavigineqarsimanngitsut nalorninartitsinerat periutsimut ilanngunneqarsimalluni. Sukumiinerusumik assersuutinik takusaqarniaraanni JWG-ip nalunaarsuiaat 2021-imeersoq innersuussutaasinnaavoq.

Peqassutsimut killiliussiaq

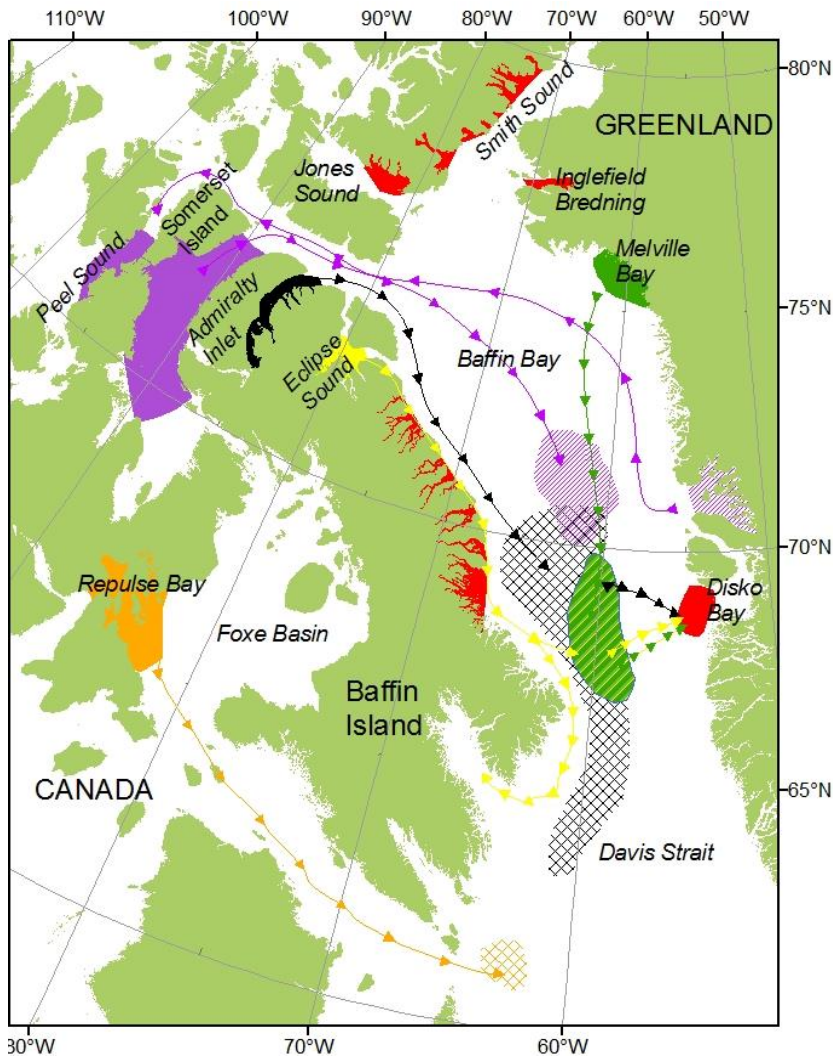
Peqassutsinik naliliissagaanni pisariaqartarpoq uumasoaqatigiit ataatsit amerleriarsinnaaffillittut immikkoortinneqarsinnaanissaat. Qilalukkat qernertat sumiiffinnut ornittakkaminnut tunniusimisorujussuusarput assigiiaartumillu aasat tamaasa kangerlunnut taakkunungaqqissaq allanngujaatsumik uteqqittuaannartuupput (Takutitassiaq 1). Taamaattumillu qilalugaqatigiiaat aasami sumiiffigisartagaat malillugit qilalugaqatigiittut immikkoortinneqartarput. Kalaallit Nunaanni aasaanerani qilalugaqarfiusarput kitaani Qimusseriarsuaq, Qaanaallu Kangerlussua aammalumi Tunumi Tasiilami, Kangerlussuarmi Ittoqqortoormiullu Kangerlussuaanni. Taakkua saniasigut Tunup Avannaarsuani nunami eqqissisimatitami ataatsinik arlalinnilluunniit qilalugaqatigeeqarpoq, taakkualu piniarneqarnej ajorput. Canadap Kangiani qilalugaqarfiit taasari-aqartut ukunaniippat Smith Sound, Jones Sound, Somerset Island, Admiralty Inlet, Eclipse Sound kiisalu East Baffin Island.

Takutitassiaq 1. Qilalugaqatigiiaat Canadap Kangiatungaaniittut Nunattalu Kitaani immikkoortiterneqarnerat saamerlermi takuneqarsinnaavoq. Piniarfiit pingaaruteqartut talerperlermi takuneqarsinnaapput.

Pisarineqarsimasut nalunaarsorneqarnerisa immikkoortiterneqarneri

Qilalugaqatigiiaat assigiinngitsut allanngoriartornerat naatsorsussagaanni taava pisarineqarsimasut nalunaarsorneqarneri qilalugaqatigiiaanut agguarneqartussaapput. Qilalugaqatigiiaat aasisarfianniinnaq piniarneqartarpata piniarnerat ajornanngitsuararsuusarpoq, soorlu Tunumi taamaattoqartoq. Kitaanili pisariunerusarpoq, qilalukkammi soorlu Uummannami Qeqertarsuullu Tunuani ukiakkut ukiukkullu pisarineqartartut Nunatta kitaani Canadallu Kangiani sumiiffinnit arlariinneersuummata. Assersuutigalugu satellitsikkut nalunaarsuutit aallaavigalugit nalilernerqartarpoq Uummannami ukiakkut pisarineqartartut Canadami Somerset Islandimeersuunerusartut.

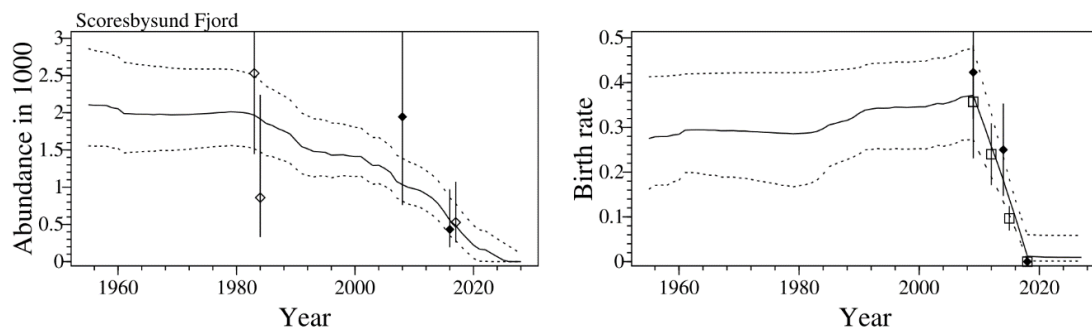
Takussutissiaq 2. Qarsutut tikkuussisut arlannik qalipaatersukkat takutippaat qilalugaqatigiiaat sumut ingerlaart-
arnersut.

Canada’p Kangiani Kalaallit Nunaatalu Kitaani pisarineqarsimasut qilalugaqatigiiaanut ag-
guanneqartarput *pisat suminngaaneersuunerinik naatsorsueriaaseq atorneqartartoq* malil-
lugu. Qilalugaqatigiit kitaani aasisartut marluusut saniasigut Canadap Kangiani qilalu-
gaqatigiiaanik qernertanik ilallugit naatsorsuisoqartarpoq. Naatsorsueriaatsimi qilalukkat qer-
nertat satellitsikkut malinnaavigineqarneri aallaavigineqartarput, qernertat aasisarfimmi
avataanni sumiitarnerinik takutitsisuusunik (Takussutissiaq 2). Nunatta Kitaani Canadallu Kan-
giani qilalukkat tamaasa aallaavigalugit naatsorsorneqarsinnaasarpog qilalukkat qernertat su-
miiffinit assigiinngitsuneersut pisarineqarnissaannut periarfissaq qanoq annertutiginersog.
Piniarfiusuni tamani pisat nalunaarsorneqareersimasut atorlugit naatsorsorneqarsinnaasarpog
pisarineqarsimasut qilalugaqatigiiaanut assigiinngitsunut qanoq agguataarneqarsinnaanersut.

Pisat allattorsimaffiiniittut qilalugaqatigiiaani assigiinngitsuneersut pisarineqartunik tamakkii-
sumik allattuinerunngillat. Pisatummi allattorneqartarput piniartut angerlamut apuussaat. Mi-
sissuinerillu takutereerpat piniariaasitsip qanoq ittup atorneqarnera apequtaalluni pisari-
neqartut quliugaangata uumasog ataatsimiit pingasut tikillugit annaaneqartartut. Taamaat-
tumik pisarineqarsimasut uumasunik annaasanik nalimmassarneqartarput, peqassutsumik nalu-
naarsuutit atorneqartinnagit.

Qilalukkat qernertat Tunumi ineriartorneri

Tunumi qilalugaqatigiiaat pisarineqarsinnaasartut pingasuusut ineriartornerat, Nunatta Kitaani-ittut marluk aammalumi Canadap Kangianiittut qilalugaqatigiit arfineq-pingasut naatsorsuusi-orkuni pisuusaartitsinikkut Kalaallit Nunatsinni Canadallu Kangiani qilalukkat qernertat pisari-neqartartut amerlassusii aallaavigalugit nalilersorneqartarput. Qernertaqatigiiaani tamani pini-arneqartartuni Tunumi qernertaqatigiiaat ikinnerpaajupput. Tunumi qernertaqatigiiaani pinia-rneqarnerpaasartut (Ittoqqortoormiit Kangerlussuanni) Kitaani qilalukkat qernertaqarfiit ikin-nerpaat aasisarfiineersunik (Qimusseriarsuarmeersunik) 40%-iinnaanik amerlassuseqarnissaat naatsorsorneqarsimavoq. Ataani takuneqarsinnaavoq Tunumi qilalugaqatigiiaat qernertat pini-arneqartartut ineriartornerat.

Takussutissiaq 3. Qilalukkat qernertat amerlassusii (saamerleq) piaqqisartullu amerlassusiisq agguaqatigiisinnerqar-nerat (talerperleq) Ittoqqortoormiit Kangerlussuanni arnavissat piaqqisinnaangorsimasut aallaavigalugit. Titarnerit amerlassusit agguaqatigiineraat peqassutsillu 90 %-imik qularnassuseqartumik amerlassuserisinnaasaat titarneq kittorartitaartoq, Ammut titarnerit paasissutissaapput amerlassuserisinnaasaasalu agguaqatigiisinneralugit.

Ittoqqortoormiit Kangerlussuat

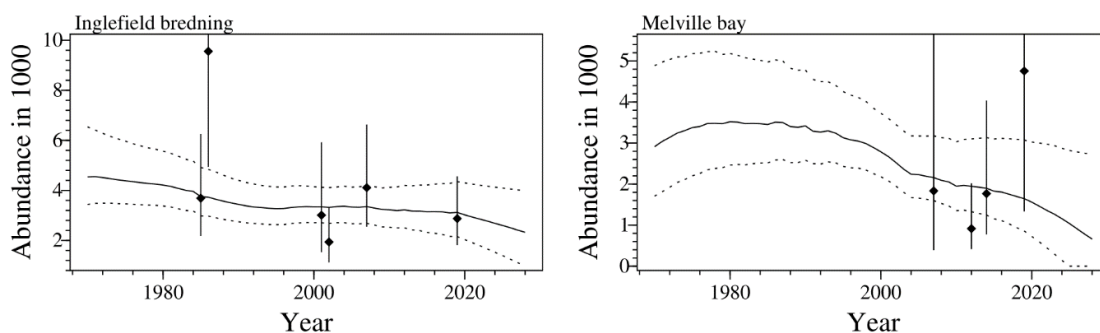
Ittoqqortoormiit Kangerlussuani kangerlunnilu tassunga atasuni paasissutissat arlallit qilalukkat qernertat aasaanerani peqassusiinut paasissutissanik katersukkanik arlalinneersunik aallaaveqarput, paasissutissallu katersat tamaangaaneersut allani qilalugaqarfinneersuniit amerlanerujussuupput. 1955-imiit ullumikkumut pisarineqartartut allattorsimaffiiniit periuseri-neqartoq tamakkiisumik marlunnik pingasuunillu immikkoortinneqartuni timmisartukkut peqassutsumik missiliuussinernik aallaaveqarput. Taakkua qaavisigut qilalukkat qernertat 119-it ukiuni piusimanerisa immikkoortiternerineersut, arnavissallu arfinillit piaqqiorsinnaangornissaminnut inerisimassusii ukiullu ingerlanerini piaqqiorsinnaassusiat naatsorsuinernut atorneqartarput. Arnavissat 92-it piaqqiorsinnaassusiat piniartunit missingersuutaavoq, biologit qilalugaqatigiiaat taakkua 41-nik piaqqiorsinnaasunik peqarnissaat missingersuutigisimagaat.

Naatsorsueriaatsimilu tamakua tamaasa naatsorsorneqarsinnaasarput. Takussutissiaq 3-mi peqassutsip annertussusia arnavissallu piaqqiorsinnaangorsimasut piffissap ingerlanerani piaqqiorsinnaassusiat takutinneqarpoq. Periutsip ilaatigut naatsorsorpaa, qilalukkat qernertat 2.110 missaannik amerlassuseqartut (90 %-imik qularnaatsigisumik: 1.530-2.830 akornganni amerlassuseqartut) 1955-imi Kangerlussuarmiissimasut. Taamaniimillu qilalugaqatigiiaat piniarneqartarnerat pissutaalluni sukkaasoorujussuarmik 2006-illu tungaanut sukkaatsikkaluttuinartumik ikiliartuinnavissimapput, 2006-imi qilalugaqatigiiaanit taakkunanga 120-it aamma ilanngaataasimapput. Ullumikkut, 2022-imi qilalukkat qernertaqatigiiaat taamaallaat 204-it missaanniissasut naatsorsuutigineqarpoq (90 %-imik qularnaassuseqartumik: 38-438 akornanniillutik), tassa qilalugaqatigiiaajusimasut amerlassusiisa 10%-iisa missaannaanniilersimallutik.

2010-missaanni, qilalugaqatigiiaat qernertat 1.000-it missaanniit ikinnerulersimaneranniit, pi-aqqiortartut 33%-it missaannik ikileriarsimapput (arnavissat piaqqiorsinnaasut tamarmik im-mikkut ukiut pingasukkaarlugit piaqqisarlutik) ullumikkut amerliartorunnaavissimallutik. Taamatut ikileriarujussuarnerannut patsiserpiaasoq ilisimaneqanngilaq, piniarneqarneran-ninngaanneersuusimassaarli. Sunaluunniilli patsisaasimassagaluarpat qilalugaqatigiiaat ikili-artuinnarput – tassa ikiliartuinnassapput – naak piniarneqarunnaaralarunilluunniit. Peqassut-simut kisitsisik ikinneri isigissagaanni piniarneqarnerat ingerlaannassappat qilalugaqatigiit ukiualunngit ingerlanerini nungunneqarsinnaapput.

Kalaallit Nunaata Kitaata imartaaniittartut qilalukkat qernerta-qatigiiaat ineriartorsimanerat

Kalaallit Nunaata Kitaata imartaaniittartut qilalugaqatigiiaat marluupput, iluminnilu qer-nertartaasa amerlassusiat Tunup imartaaniittartut aammalu Canadap Kangiata imartaaniittar-tut amerlassusiisa affaata missaanniipput. Kalaallit Nunaata imartaa qilalukkanik qernertaqar-fiunerpaaq tassaavoq Avannersuarmi imartaq (Kangerlussuarmi). Taakkua amerlassusiisa 20 %-iat Kalaallit Nunaata Kitaata imartaaniittartut, Qimusseriarsuup qernertaqatiivi, ikinnerpaanik qilalukkanik qernertartaqarlutik nunatta kitaata imartaaniittartunit qernertaqatigiiaanit miki-nerpaapput. Kitaata imartaaniittartunit qernertaqatigiiaanit anginerpaajusut (amerlaner-paanillu qilalukkanik qernertartallit) tassaapput Kangerlussuarmiittut (Inglefield Bredning, Qaa-naap eqqaanittoq Kangerlussuaq). Qernertaqatigiiaat taavaniittut qilalugartaasa qassiunerat missiliuunneqartarpoq, Canadap (Qeqertaaluup kangiata imartaaniittartut) imartaaniittartut qilalugaqatigiiaat minnerpaartaata qernertartaasa amerlassusiisa, 25 %-iat missigiinnaraat. Ataatungaani takuneqarsinnaavoq qilalukkat qernertaqatigiiaat marluusut Kalaallit Nunaata Kitaata imartaaniittartut piffissap ingerlanerani ineriartorsimanerat. Tassa aamma taku-neqarsinnaavoq qilalukkanik qernertaqassuseq aatsaat 1970’imiit missingersorneqartalersima-nerat, taamaalillutik Canadap kangiani qilalukkanik qernertaqassutsinut, qarasaasiamik naatso-rsuutinit missingersuusiasunut toqqaannartumik sanilliunneqarsinnaalerlutik.

Takutitassiaq 4. Kalaallit Nunaata Kitaata imartaaniittartut qilalugaqatigiiaat marluk qernertartaasa amerlassusiat. Naatsorsuutit agguaqatigiisitsinerusut titarnermik silinnerusumik nalunaarneqarsimapput, 90 % CI (Confidence Interval) – qernertaqassutsimik missiliussinerimi biologit naatsorsuusiornerinik tutsuiginassutsip ersersinneqarnera (titarneq kittorartitaartoq), ukunanilu titarnerni qummoortuni kisitsisarnerit nangaassutitaallu (CI) ilanngullugit ersersinneqarput.

Malugiuk: qernertat uani 1000-kkaarlugit amerlassusilerneqarsimapput; abundance isumaqarpoq amerlassusit, year isumaqarpoq ukioq.

Qimusseriarsuaq

Qilalukkat qernertat aasaanerani Qimusseriarsuarmitartut pisaqarfigineqartarnerinik nalunaarsukkanik ukiorpaalunneersut aammalu timmisartumik kisitsinernit sisamaasunit missiliuussinerit, kisitsineq kingulleq pivooq 2019'imi (Takussutissiaq 5). Qarasaasiamik naatsorsuusiortit-sinerit 1970'imiili atorneqalernerinit takuneqarsinnaavoq qernertaqatigiiaat piniagaanerminnit taamanili sunnersimaneqalereersimammata. Taamanerniit missiliorneqarpoq qernertaqassuseq 1970'imi 2.910-usimasunit (90 % CI: 1.710-4.890) 2022'mi 1.250-inut (90 % CI: 420-2.730) ikileriaateqarsimammata. Qilalugaqatigiiaat taavaniittut sukkatsinnerusumik ikiliartupiluulerput 1990'ip nalaaniit, pisassiissuteqartarnerit aallartinnerisa nalaanniit ukiumut 100-nik pisaqartarnermiit 2000'kkunnet ikaarsaariarnermi pisarineqartartut ukiumut 200't anguneqartalersimammata. Taavani qilalukkanik qernertaqassuseq Tunup imartaaniittartut assigalugit ikiliartupiloorput, qularnanngitsumik aallaqqaataani amerlassutsimik sisamararterutaannaanullumikkut amerlassuseqalerlutik.

Kangerlussuaq - Inglefield Bredning

Qilalugaqatigiiaani qernertani Kalaallit Nunaani aasisartuni anginerpaavoq, tassa qernertartai amerlanerpaasut, tassaavoq Qaanaap eqqaaniittoq Kangerlussuaq. Taavani pisaasartut nalunaarsorneqartarnerat ukiorpaalussuarneersut aammalu timmisartumik kisitsisarnernit 1985'imiit 2019'imut arfinilinneersunit missiliuussinerit tutsuiginartut pigineqarput (takussutissiaq 5). Kalaallit Nunaata imartaani allani, qilalukkanik qernertarniartarnerit eqqarsaatigalugit Kangerlussuarmit qernertaqatigiiaat amerlassusiat piniagaanermikkullu ilanngartorneqarnerat, oqimaaqatigiinnerusumik ingerlasimavoq. Qilalugaqatigiiaat ilanngartorneqaraluarlutik pi-aqqiorluarnermikkut ikiliartornerat "sakkukinnerusimavoq", kisianni peqassutsip missiliorneqarnera 1970'imi 4.540-niit 5(90 % CI: 3.440-6.540) 2022'imi 2.630-nut (90 % CI: 1.640-amerlassusiat 1970'imi amerlassusiisa 40 %-ianut ikileriaateqarsimapput, Kangerlussuarmit 60 %-ianut appariaateqarsimasut.

Canadap Kangiata imartaaniittartut qilalukkat qernertat

Qilalukkat qernertat Canadap avannaarsuata kangiata imartaani aasisartut qilugakkanut qernertaqatigiiaanut arfinilinnut immikkoortinneqartarput (Smith Sound, Jones Sound, Somerset Island, Admiralty Inlet, Eclipse Sound aamma East Baffin Island). Taakkua immikkoortukkaarlutik qernertartaqassusiat qarasaasiamik naatsorsuut atorlugu, maani atorneqartartup assinga atorlugu, missiliorneqarsimapput. Taakku ataasiakkaarlugit uani allaaseriniangilagut, qilalugaqatigiiaallu qernertartaqassusiat sanilliuutissagutsigu maani qernertat atugaannut, taava nunatsinni aasisartut qernertat amerlassusiisa sisamariaataaniit 17-eriaataanut agguaqatigiissilugut arfineq marloriaataanut, Canadamiittut maaniittartuniit amerlaneruserput. Tamanna Kalaallit Nunaata kitaata imartaani piniagaanerinut pingaaruteqartupilussuuvoq. Tassami pingaartumik Uummannami ukiernerani pisarineqartartut 90 %-ii, ukiuuneranilu Qeqertarsuup Tunuani qilalukkanik qernertartarineqartartut 80 %-ii Canadap kangiata imartaaneersuuserput. Akerlianilli Qimusseriarsuarmit Kangerlussuarmilu pisaasartut sumiiffiit taakku namminneq aasaanerani qilalugaraat qernertat.

Qilalugaqatigiiaartumik siunnersuineq

Qilalugaqatigiiaanik naatsorsueriaatsit tamarmik immikkut qilalugaqatigiiaat siunissamik qanoq ineriartornissaannut missingersuusionerupput. Taamaaliornikkut sukumiisorujussuarmik naatsorsorneqarsinnaasarpoo qilalukkat qanoq amerlatigisut pisarinqarsinnaassanersut, qilalukkat ullumikkut amerlassusiat ukiut tallimat qaangiuppata aamma taamatut amerlatiginissaat qulakkiissagaanni. Taava qilalugaqatigiiaat tamakkerlugit siumoortumik naatsorsuusiussagaanni, taava qilalugaqatigiiaat amerliartussappata qilalukkat qanoq amerlatigisut pisarinqassanersut naatsorsorneqarsinnaasarpoo. NAMMCO-mi JCNB-imilu isumaqatigiissutaavoq pisaqartarneq piujuartitsiniarnerusoq, Kalaallit Nunaanni qilalukkat 70%-iisa amerlinissaat qulakkeeraanni, Canadamilu qilalukkat 80%-iisa amerliartornissaat qulakkeeraanni. Tassalumi qilalugaqatigiiaat piujuartitsiniartumik piniarneqarnissaat siunertaralugit ilisimatuussutsikkut siunnersuinerit ingerlanneqartarput.

Pujuartitsiniartumilli piniarneqarnissaat pillugit malittarisassat allaapput. Malittarisassalli taakua politikikkut pisassiissutinut ilannguttinniarneqarnissaat aamma allaavoq. Kalaallimmi Nunaata ukiuni kingullerni 50-ini qilalugaatimi qernertat iluanaarutissaralui ilanngartuutigiuarsimavai, taamaasilluni qilalukkat qernertaqatigiiaat ikiliartulersillugit – sulilu ikiliartuinnavipput– naak killormut ingerlasoqarnissaa pillugu aalajangersagaqaraluartoq. Tunumi piniarfiusartuni tamanna ima kinguneqarpoq qilalugaqatigiiaat massakut ima ikitsigilersimanerannik allaat piniarneqaqqinnissartik artorlersimallugu, tassa piujuartitsiniassagaanni qilalukkalu amerliartornissaat 70%-imik qularnaatsigitinniarnissaat angusinnaajunnaareerpaat. Taamaatumik-una NAMMCO-mi ilisimatuussutsikkut siunnersuisoqatigiit Tunumi qilalukkanik qernertarniartartoqarnissaa ingerlaannartumik atuutilersumik unitsilluinnaqqugaluaat.

Siunnersuineq akerrilerlugu 2022-imi Tasiilami 15-inik pisaqartoqarnissaa, Kangerlussuarmi 15-inik pisaqartoqarnissaa taavalu Ittoqqortoormiit Kangerlussuani 20-inik pisaqartoqarnissaa aalajangiunneqarmat. Peqassutsimik missingersuutit takutereerpaat, ukiumut taamak amerlatigisunik pisaqartoqartassappat, 30%-imik qularnaatsisigisumik oqaatigineqarsinnaasoq ukioq 2026 nallertinnagu Tasiilap eqqaani Ittoqqortoormiillu Kangerlussuani qilalukkat qernertat nungussimassasut. Taamaattumillu Tunumi siunissami qilalukkanik piniartartoqarnissaa qulakkeerniaraanni qilalukkat qernertat piniarneqarnerat ingerlaannaq atuutilersumik unitsin-neqartariaqaraluarpoq.

Kalaallit Nunaata Kitaani qilalugaqatigiiaat pitsaanerumaartumik inissisimarpasipput. JWG-ip siunnersuineri malillugu Qaanaap Kangerlussuani ukiumut 55-it pallillugit pisaqartoqarsinnaasaaq Qimusseriarsuarmilu ukiumut 24-inik pisaqartoqarsinnaassalluni – qilalugaqatigiiaat amerliartornissaat 70 %-imik qulakkeerniassagaanni.

Piniarfiusartut immikkoortillugit siunnersuinerit

Siunnersuinerit siuliani eqqartukkavut qilalugaqatigiiaakkuutaanut siunnersuinerupput.

Siuliani eqqartukkavut pisassiissutigineqarsinnaasutut siunnersuinerit sumiiffinnut piniarfiusartunut immikkoortillugit qilalukkanik qernertartassiissutigineqarsinnaasunik siunnersuiffiqineqarput. Taamaammallu Tunup qilalukkanik qernertaqatigiiaavinut pingasunut toqqaannaq atorneqarsinnaallutik. Kisiannili Kalaallit Nunaata Kitaata aammalu Canadap Kangiata imartaaniittartunut qilalukkanut qernertanut kingumut uterlunilusoq naatsorsuusionerit

peqqaartariaqarput, taamaalioreeraannilu aatsaat piniarfiusartunut siunnersuinerit pisinnaalersarlutik. Taaamaliornermi atorneqartarpoq qarasaasiami naatsorsuut, taakkualu piniarfiusartuni qilalukkat qernertat pisaasartut sumingaanneersinnaaneriniq periarfissanik naatsorsuusiortarput, amerlasoorpassuarnik, taakkorpassuillu misissuiffiginerisigut aalajangerneqartarpoq naatsorsuusiortarnerit sorliit qernertallu qassit piujuartitsiniarnermik tunngaveqartumik pisassiissutigineqarsinnaanerit aalajangersaavigineqartarlutik. Matumani qernertarniartarfiit assigiinngitsut arfinillit pineqarput, siunnersuisarnernilu pingaernerpaatut qitiutinneqartarpoq, piujuartitsiniarnermik tunngaveqartumik qanoq amerlanerpaanik pisaqartoqarsinnaanersoq. Siunnersuinermi kingullerpaami naatsorsuinerit siuliani pineqartut 2 milliardit sinneqartut Kalaallit Nunaata Canadallu imartaanni qilalukkat qernertat pisaasartut sumingaanneersinnaaneriniq assigiinngisitaartorujussuusumik periarfissaqartitsisut piniarfiusartuni aqqanilinniittut naatsorsuusiortarnermik tunngaveqartumik siunnersuiffigineqarput.

Kisiannili, piniarfimmut ataatsimut pitsassuarnik siunnersuineq, piniarfimmut allamut tululutinngissinnaasarpoq. Tamanna Tabel 1- imi ataatungaaniittumi takuneqarsinnaavoq. Imaammami, Kalaallit Nunaata kitaata imartaanni qilalugarniartarfinnut pisassiissutigineqarsinnaasunik innersuussuteqarniarnermi apeqqaataalluinnartarami, qernertaqatigiiaanit Qimusseriarsuarmiittartunit piniartut Upernavimmeersut Savissivimmeersullu qassinik qilalukkanik qernertanik pisaqarsimanerat.

Tabel 1. Qarasaasiamik naatsorsuutit 2022-mut pisassiissutigineqarsinnaasutut periarfissanik takutitneranik assersuut. Qernertarniarfiusartuni ataasiakkaani pisat tulaanneqartartut aallaavigalugit piujuartitsiniarnermik tunngaveqartumik pisassiissutigineqarsinnaasunik NAMMCO 'p JCNB 'llu ilisimatuussutsikkut suleqatigiiffianit innersuussutini. Upernavimmut Savissivik ilanngunneqartarpoq.

Sumiiffik	Etah	Qaanaaq	Upernavik	Uummannaq	Disko Bugt	Katill.
Kvote 2022	5	98	100	124	97	424
Model 1	38	55	24	0	0	117
Model 2	38	52	12	54	31	187
Model 3	38	52	0	123	54	267

Qarasaasiamik naatsorsuutit siuliani allaaserisagut paasissutissanik qaammataasanut nassitsisutineersunik, uumasogatigiiaat amerlassuserisinnaasaannik missilliuussinernik taakkualu inernerusut nangaassutitaat tapullugit naatsorsuusiortarfigineqartarput. Naatsorsuusiortarnerit taama ittit naapertorlugit qilalukkanit qernertanik Uummannaq eqqaani Qeqertarsuullu Tunuani pisaasartunit, 10% aammalu 20 % akornanni amerlassuseqartut, Qimusseriarsuarmi qernertaqatigiiaaneersuusiimasarnissat naatsorsuutigineqarpoq. Tassa imaassimassaaq – qilalukkanik qernertanik piniartarnerit tamakkiisumik piujuartitsiniarnermik tunngaveqassappata, taava assersuutigalugu Qimusseriarsuarmi pisaqartoqarpallaarsimappat, taava illuatungaani Qeqertarsuup Tunuanut pisassiissutigineqarsinnaasutut innersuussutit appaavigineqartassagaluarput. Imaluunniit killormuani periarfissaq alla imaassinnaavoq: assersuutigalugu Upernavik/Savissivik pisassiissutaatitaminnik ataatsimik amiakkoqartitsimagunik, taava taanna Uummannaq Qeqertarsuullu Tunuanut pisassiissutaasinnaasutut takannaarutigineqaraluarpat taanna siunnersuinermi ima naleqassagaluarpoq, pisassiissutigineqarsinnaasutut innersuussutit Uummannaq tallinik qaffassagaluarlutik, Qeqertarsuullu Tunuanut 2.5 arfernik qaffassuteqartitsissagaluarlutik. Kalaallit Nunaatalu Kitaata imartaanni Uummannaq imartaanni qerner-

tat 123-t Qeqertarsuullu Tunuanut qernertat 54-t pisassiissutigineqartarsinnaanerat innersuusutineqarsinnaavoq, tassa qilalukkanik qernertarniartitsisarneq aaqqivinneqassagalarpat, imatut paasillugu, peqassutsip amerliartornissaminut pitsaanerpaamik periarfissinneqarnissaa kissaatigineqaralarpat tamaaliortoqarsinnaavoq. Eqqarsarnerlu taanna ingerlateqqikkutsigu Qaanaamut qilalukkat qernertat: 229-it, aammalu uteqqillugit Uummannamut: 123-it, Qeqertarsuup Tunuanut: 54-it aammalu Upernavimmut ammalu Savissivimmut:

0 – tassa qilalukkanik qernertarniartitsisarneq unitsinneqartariaqaralarpoq.

Tassa imaalerluni: (Qaanaap avannaani Etah-imi pisaqartarnerit eqqarsaatiginagit) Kalaallit Nuunaata Kitaata imartaani qilalukkanik qernertanik piujuartitsiniarnermik tunngaveqartumik ukiumut pisassiissutigineqarsinnaasut katillugit: 229-iussagalarput.

Taakkunanga amerlanerit Canadap kangianeersuupput, tassa 150-it missaanniittut, aasisarfiineersut. Kisiannili Upernavik Savissivillu ukiumut 24-inik pisassikkumagaanni, taava Uummannami Qeqertarsuullu Tunuani qilalukkanik qernertanik piniartitsisoqarsinnaajunnaassaaq, piujuartitsiniassagutta. Canadameersut qernertat maanngaanniit isumalluutaajunnaassagalarpata taava nunatta kitaani qilalukkanik qernertartassiissutaasinnaasutut innersuussutit ukiumut appaavigineqarlutik 79- iinnangussagalarput.

Naatsorsuusiortarnerit allaaserisatta Qaanaap eqqaaneersunik qernertanik kujavartoqartarsinnaanera mattutinnigilaa, periarfissarli 1 % ataakkunaraa ilimagineqarpoq. Tassa taavani Kangerlussuarmi peqassuseq Uummannami Qeqertarsuullu Tunuani pisaasartut apeqqutaallutik ajuteqalaalersinnaavoq, tamannali pakkersimaarniarlugu Qaanaamut innersuussut imaappoq: qilalukkat qernertat 52-it 55-llu akornanni amerlassusillit, soorunalimi Uummannami Qeqertarsuullu Tunuani pisassiissutiginiarneqartut amerlassusiat isiginiarneqassaaq (Tabel 1).

Tabel 1-mi Kitaata imartaani ullutsinni qernertartarineqartartut amerlassusiat aammalu periarfissat pingasut piujuartitsiniarneq pingaartillugu pisassanik amerlassusiliisinnaanerit sanilliinneqarput. Pingaaruteqarpoq uani eqqaamassallugu piujuartitsiniarneq qitiutinneqassappat pisassiissutigineqarsinnaasullu qernertaqatigiiaat amerliartortuarnissaannik qulakkeerinnissappata taava qilalukkat qernertat aasisarfiini pissutsit aallaaviusariaqarput. Tassami assersuutigalugu Uummannami Qeqertarsuullu Tunuani pisaasartut 10-20 %-iisa akornanniippata, taava erseqqippoq Kitaata imartaani pisaqartuartoqassappat "matuersaat" Qimusseriarsuarmeruniimmat. Takusinnaavarput, Qimusseriarsuarumiittut amerlisarutsigit qernertanik pisaqartuaannartoqarsinnaassaaq. Tappavaniittartut ikileriaqqissappata sinnerinut Kitaata qernertaqarfiinut allanut, Uummannaq Qeqertarsuullu Tunuanut, siunnersuisarnissani sakkortuumik sunniuteqartussaassaaq. Qimusseriarsuarumiittartut amerlisarnissaat kissaataappat eqqaamasassat pingaarutillit aajuukua:

- 1) Siunnersuinerit malillugit ingerlatsigitsi, soorlu ukiumut 24-it sippornagit pisaqartitsisoqartariaqaralarpoq
- 2) Qimusseriarsuarumi unioqqutitsilluni qernertanik pisaqartartassanngitsoq

Uummannami Qeqertarsuullu Tunuani unioqqutitsisumik pisaqartarneq innarliinnginnerusassaaq, tamanili qilalukkamik qernertamik pisaqarnissamut periarfissaq taamaallaat 10 aamma 20 %-iummat.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Lars Witting, Seniorforsker

Pinngortitaleriffik, Miluumasunut Timmissanullu Immikkoortortaarfik